

“РЕЛІГІЯ ТА МЕДИЦИНА”, ОГЛЯД МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ірина Васильєва

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ivafilos1403@gmail.com

Сергій Шевченко

доктор філософських наук, професор кафедри філософії, біоетики та історії
медицини, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ex.theology@gmail.com
ORCID 0000-0002-9713-3402

11 – 12 червня 2019 року у стінах Національного медичного університету імені О. О. Богомольця відбулася Міжнародна науково-практична конференція “Релігія та медицина”. Цей захід проходив як запланований під егідою Міністерства охорони здоров’я України та був присвячений пам’яті святителя Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). Основні напрямки роботи конференції були зосереджені на: питаннях взаємодоповнюваності релігії та медицини у житті і творчості святителя Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького); окресленні світоглядних, методологічних, етичних, аксіологічних та історичних аспектів взаємозв’язку релігії та медицини у сучасному суспільстві; проблемі визначення та тлумачення здоров’я людини в контексті підходів філософії, релігії та медицини; необхідності подальшого діалогу між релігією та медициною в наш час; актуальних проблемах біомедичної етики в сучасному релігійному дискурсі.

Організаторами конференції виступили Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Громадська організація “Українська асоціація релігієзнавців”, Центр розвитку особистості “HUMANUS” (м. Пловдив, Болгарія). Від Національного медичного університету імені О. О. Богомольця відповідальною за організацію заходу виступала кафедра філософії, біоетики та історії медицини. Активно долучилася до організації та участі в заході студенти-дослідники з секції молодих вчених та Студентського парламенту. Понад 100 учасників зареєструвалося з доповідями на пленарне та секційні засідання конференції, які представляли українські та зарубіжні науково-освітні, науково-дослідницькі установи і організації, зокрема Інститут Східного християнства (Гуситський богословський факультет) Карлового Університету (м. Прага, Чеська Республіка), Університет імені Коменського в Братиславі (Словаччина), Трнавський університет (Словаччина), медичний центр ТОВ “Гомеопатія від Попових” та ін.

Представленість учасників відобразила інтегративний підтекст заходу: з одного боку в конференції взяли участь представники Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди Національної академії наук України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного авіаційного університету, Національного університету біоресурсів і природокористування України, Київського національного університету будівництва і архітектури, ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”, Інституту релігійних наук св. Томи Аквінського в Києві, Інституту Східної Євро-

пи (м. Львів) та ін., а з іншого – Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова та Вінницького медичного коледжу імені акад. Д. К. Заболотного, Донецького національного медичного університету (м. Кропивницький), Запорізького державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, НМУ імені О. О. Богомольця, ПВНЗ “Київський медичний університет”, Одеського національного медичного університету, Харківського національного медичного університету та ін.

Урочисте відкриття конференції пройшло в лекційній аудиторії № 3 Морфологічного корпусу НМУ імені О. О. Богомольця, яка носить ім'я В. Ф. Войно-Ясенецького – видатного лікаря та великого священнослужителя, випускника університету. З вітальними словами до співорганізаторів, учасників, гостей звернулися виконуючий обов'язки ректора НМУ імені О. О. Богомольця проф. Ю. Л. Кучин, проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародних зв'язків та аспірантури НМУ імені О. О. Богомольця проф. Р. Л. Скрипник та завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини проф. І. В. Васильєва, які наголосили на тому, що НМУ імені О. О. Богомольця з початку свого заснування став тим науково-дослідним центром, який відкрито взяв за основу, підтримував та втілював у життя духовні, гуманітарні та гуманістичні стандарти в медичній освіті, зокрема, і в контексті інтеграції сучасної вищої медичної освіти з християнською етикою та цінностями відповідно до заповідей, закладених святителем та професором В. Ф. Войно-Ясенецьким. Звернув увагу присутніх на багатогранному впливі В. Ф. Войно-Ясенецького на різні сфери сучасної медицини Ю. Л. Кучин, наголосивши і на його неоціненному та інноваційному вкладі в розвиток нових видів знеболення пацієнтів та застосування нових засобів анестезії.

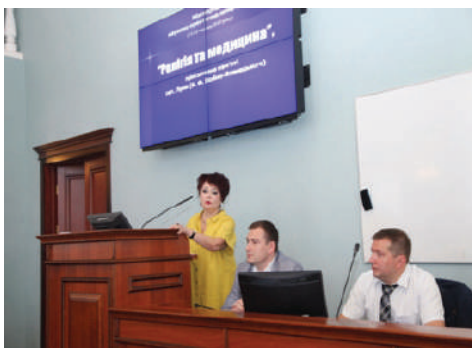
Виступає: проф. Ю. Л. Кучин, доктор медичних наук, в. о. ректора, проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти НМУ імені О. О. Богомольця

Виступає: проф. Р. Л. Скрипник, доктор медичних наук, проректор з науково-педагогічної роботи, міжнародних зв'язків та аспірантури НМУ імені О. О. Богомольця

Професор Васильєва І. В., як модератор пленарного засідання, аналізуючи у своїй доповіді християнську філософію свт. Луки в контексті сьогодення, наголосила, що роздуми над життям і творчістю цієї легендарної особистості в трагічній історії ХХ ст. спонукають поставити питання: чому сьогодні переважають презентації постаті В. Ф. Войно-Ясенецького як представника виключно російської культури, російської православної традиції, хоч його життя, духовне і професійне становлення було нерозривно пов'язано з Україною? В підтвердження доповідачка акцентувала увагу на біографії В. Ф. Войно-Ясенецького, зокрема впливі культурно-історичного, духовного і природного простору Києва, його духу софійності на формування релігійного світогляду майбутнього святителя, його навчанні на медичному факультеті Київського університету св. Володимира (1899 – 1903 рр.), керівництві Кримською єпархією Православної церкви (1946 – 1961 рр.) тощо.

На її думку особливої актуальності сьогодні мають ідеї свт. Луки щодо діалогу науки та релігії, підхід до людини в її цілісності як духовно-душевно-тілесного творіння (“Дух, душа і тіло”), які мають методологічне значення в філософії релігії, філософії медицини, біомедичній етиці тощо. В цьому контексті був проаналізований підхід до питань життя, здоров’я та хвороби людини в християнській духовній традиції в екзистенціальних, ціннісних вимірах. Проф. Васильєва І. В. співставила погляди В. Ф. Войно-Ясенецького з творчістю лікарів за фахом: А. Сурожського, К. Ясперса, який характеризував тяжку хворобу, загрозу смерті, рокові випадковості як межові ситуації людського існування, які пробуджують людину від духовного сну, швидкоплинної суєти буденності, стимулюють її здатність відрізнити суттєве від другорядного. У таких ситуаціях людина виходить за межі власне “внутрішньої картини хвороби” на рівень духовної рефлексії, переживання всього свого життя як за вертикаллю (відношення до Бога, Абсолюту), так і у горизонтальній площині: ставлення до ближнього (інших людей) і до самої себе, оцінка своєї особистості, власних бажань, думок, дій та вчинків тощо. Йдеться про такі екзистенціали людського буття як віра, надія, любов, свобода та відповідальність, завдяки чому людина стає здатною до самоперетворення, духовного самовдосконалення. Вищезазначені підходи, на думку доповідачки, мають важливе значення не тільки в теоретичній, а й в практичній медицині. В.Ф. Войно-Ясенецький обґрунтував необхідність відповідного цілісного підходу лікаря до хворого, який повинен зіцлювати, тобто повертати людину до цілісності як духовно-душевно-тілесного творіння. Велике значення він надавав психотерапії як духовному впливу лікаря на хворого, індивідуальному підходу в медицині. Підсумувала проф. Васильєва І. В. свою доповідь відомим висловом Владики Луки: “Для хірурга не повинно бути “випадку”, а є тільки жива, страждаюча людина”.

Виступає: проф. І. В. Васильєва, доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ імені О. О. Богомольця

Виступає: доц. М. В. Луптакова, доктор філософії, доцент Інституту Східного християнства Карлового Університету

Привітала усіх учасників конференції від Карлового університету почесна учасниця пленарного засідання – доцент Луптакова Марина Володимирівна. У своїй доповіді “Богослов’я як медична наука” дослідниця висунула думку, що якби пророчий юдаїзм та християнство як його наступник, з’явилися б у XX сторіччі, то, ймовірно, вони б здобули статус медичних наук на кшталт родинної психіатрії, а не релігійних вчень. Науковиця на-вела візрі нинішніх екзистенціальної та гуманістичної психотерапії, які часто запозичуючи релігійні засоби, успішно лікують різноманітні хвороби, зокрема і пошкоджену людську особистість. Християнство, на думку доповідачки, є, по суті, наукою, яка лікує, тобто виступає своєрідним психотерапевтичним методом і установкою. Дослідниця наголосила, що так само необхідно розглядати богослов’я – не як філософію, а, по суті, курс терапії. Саме так розуміли завдання та призначення богослов’я святі отці. Тому християнські мислителі

сучасності, розвиваючи святоотцівську спадщину й використовуючи водночас досягнення сучасної психології та психіатрії, відкривають нові підходи до лікування психічних розладів і вирішення гострих “психічних проблем”. Як зазначила М. В. Луптакова, православна психотерапія, що розкриває справжній зв’язок між душею, розумом, серцем і думкою, їх хвороби і лікування, і православна психопатологія, яка вказує на пристрасті як на джерело психічних, душевних страждань і відхилень – сьогодні являють собою самостійні “наукові дисципліни”, які викладаються в курсах, наприклад, з пасторської психології в європейських університетах. Такі курси часто будуються на зіставленні підходів і рішень, пропонує академічною психологією, яка вивчає закономірності “незміненої психіки” і бачення тих же проблем в перспективі християнської антропології. Доповідачка, детально розглядаючи різні аспекти лікування і зцілення людини, які виходять і ґрунтуються на християнському віровченні, у своєму виступі неодноразово наводила тези з праць таких богословів, як митр. Ієрофей, архієпископ Хрїсостомос, Жан-Клод Ларше, єп. Геротеос та ін.

На взаємозв’язку релігії та медицини в екзистенціальній площині зупинився у доповіді “Релігія і медицина в добу тривоги та кризи автентичності” Шевченко С. Л., професор кафедри біоетики та історії медицини НМУ імені О. О. Богомольця. Доповідач, аналізуючи та спираючись на погляди П. Тіллїха, зокрема його концепцію “мужності бути” звернув увагу учасників конференції на проблему співвідношення патологічної та екзистенціальної тривоги: “Щоб розробити власну теорію, медицина потребує вчення про людину; але без постійної співпраці з усіма науками, для яких людина – головний предмет вивчення, медицина не отримає вчення про людину. Мета медицини – допомогти людині вирішити деякі з її екзистенціальних проблем, а саме ті з них, що зазвичай називають хворобами. Але медицина не може допомогти людині без постійної взаємодії з іншими областями знання, мета яких – допомогти людині в її якості людини. Вчення про людину і допомога людині засновані на різноплановій взаємодії. Лише таким чином можливо зрозуміти і актуалізувати силу буття людини, її сутнісне самоствердження, її мужність бути”. З першого погляду, наголосив доповідач, видається, що П. Тіллїх показує незвідність практики лікаря і пастора до однієї системи координат. Втім надалі, доповідач, розтлумачуючи сенс принципу німецько-американського мислителя, пояснив, що на думку П. Тіллїха “духівник ставить питання про таку мужність бути, яка приймає екзистенціальну тривогу на себе. Лікар ставить питання про таку мужність бути, яка усуває невротичну тривогу. ... невротична тривога – це нездатність прийняти екзистенційну тривогу на себе. Отже, завдання духівника включає в себе також і завдання лікаря. Однак жодне з цих завдань не пов’язане виключно з тими, хто виконує їх професійно. Лікар, особливо психотерапевт, опосередковано може передати пацієнтові мужність бути і здатність прийняти екзистенціальну тривогу на себе. Вчиняючи так, він не стає духівником і ніколи не повинен намагатися замінити духівника, але він може сприяти граничному самоствердженню пацієнта, виконуючи тим самим завдання духівника. І навпаки: духівник або будь-хто інший може надати медичну допомогу. При цьому він не стає лікарем, і жоден духівник в своїй “якості” духівника не повинен прагнути ним стати, хоча він може мати здатність зцілювати як душу, так і тіло і сприяти усуненню невротичної тривоги”. У підсумку дослідник навів твердження П. Тіллїха, що “патологічна тривога, якщо вона діагностована, стає об’єктом лікарської допомоги, екзистенціальна тривога – об’єкт допомоги духівника. Не можна сказати, що лікар або священик діє тільки строго у відповідності зі своєю професійною функцією: пастор може виявитися цілителем, а психотерапевт – духівником, і кожна людина може стати і тим і іншим для свого “ближнього”. Втім не варто змішувати ці дві функції, а членам цих професій не варто намагатися замінити одне одного. Їх спільне завдання – допомогти людям досягти повного самоствердження, знайти мужність бути”.

Активну участь в конференції взяли представники клінічної медицини, які обговорили проблеми творчої взаємодії медицини та релігії, спираючись на новітні досягнення медичної науки, а також вшанували пам'ять та великі заслуги Святителя Луки в медицині, організації системи охорони здоров'я в Україні, педагогіці. Зокрема проф. В. О. Маланчук у ґрунтовній доповіді було показано його вагомий внесок у розвиток щелепно-лицевої хірургії. Значний інтерес викликала доповідь проф. В. О. Мойсеєнко про видатну християнську благодійницю й однодумця Святителя Луки, засновницю Свято-Покровського жіночого монастиря в Києві велику княгиню Олександрю Петрівну Романову (преподобна велика княгиня Анастасія).

Виступає: проф. В. О. Маланчук, доктор медичних наук, член кореспондент НАМН України, завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії НМУ імені О. О. Богомольця

Виступає: проф. В. О. Мойсеєнко, доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини № 2 НМУ імені О. О. Богомольця

Сутнісні характеристики молитви охарактеризувала у своїй доповіді проф. Предко О. І., яка звернула увагу присутніх, що на відміну від переживання і діяльності, феноменологічна основа молитви – “можливість неможливого”. Молитва – це подих духу, завдяки якому людина стверджується у вірі. Розглядаючи молитву як багаторівневий феномен, доповідачка посилається на погляди Г. С. Сковороди, св. Терези, П. Мантегацца. Вони, як прихильни школи внутрішньої молитви, вважали, що молитва сприяє вдосконаленню людини, відкриває перед нею неозорі духовні обрії, а постійна інтенсифікація духовного життя приводить до нових способів самовираження. Доповідачка навела приклад феноменального впливу молитви на стан мозку, коли вчені спробували відповісти на питання: “Що відбувається з мозком, коли людина молиться?” – Було виявлено, що під час молитовного стану православного священнослужителя електроенцефалограма показувала повне виключення кори мозку. Однак при цьому спостерігалася ясна свідомість. Посилаючись на В. Сльозіна, О. І. Предко наголосила, що сьогодні цей феномен вчені називають четвертим станом людини. До даного відкриття наука знала три стани свідомості людини: неспання, повільний і швидкий сон, які відрізняються один від одного характерами електричних імпульсів в корі. Тепер дослідникам цього феномену стало відомо і ще один стан – повне відключення електричної активності кори головного мозку при ясній свідомості”. На завершення доповідачка зазначила, що в процесі молитви розгортається і своєрідний діалог, який носить запитувальний характер. Отже, діалогізм розгортається в площині “запит-відгук”, що сприяє синергізації, тобто молитва вказує на орієнтацію свідомості того, хто молиться, висловлює цю орієнтацію як інтенції в певній структурі свідомості, інтерпретує ці інтенції, відкриває цілий спектр можливостей.

Позанаукові і наукові знання в життєтворчості свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького) висвітлює у своїй доповіді проф. Чорноморденко І. В., який підкреслив, що більшість дослідників життєвого шляху та творчого спадку В. Ф. Войно-Ясенецького залишаються подивованими, глибоко зворушеними і водночас гордими тим, що мають можливість поміркувати над тим, а

чи багато хто з нас зміг би повторити багатостраждальну долю цієї самовідданої своїй справі і вірі людини. Доповідач, неначе продовжуючи попередній виступ, зауважив, що свт. Лука, приймаючи і примножуючи наукові знання, не гребував і знанням позанауковим бо висловлював думки щодо неспроможності науки у вирішенні багатьох питань. Натомість цінував знання здобуте і не засобами науки. Велику роль відводив інтуїції, завдяки якій ми можемо пізнати те на що наука неспроможна. Виходячи з вислову свт. Луки, що “життя творять мудрі, окрилені вірою”, доповідач відзначив: “Розуміння значення віри в будь-якій діяльності людини для свт. Луки є апіорним”. Водночас непересічні знання, на думку доповідача, дозволили свт. Луці влучно і ёмно охарактеризувати вже існуючий на той час прагматизм і тим самим застерегти нас від можливого занепаду – “головною рушійною силою, що знищує природу, є забуття духовних цінностей”. Мало того, на думку І. В. Чорноморденка, відверто критикуючи налаштованість та стан сучасного суспільства і констатуєчи причину – “Ідеали суспільства споживання, людський егоцентризм, прагнення до комфорту і насолоди, нестримне прагнення наживи, пристрасть до речей завели суспільство в глухий кут”, – В. Ф Войно-Ясенецьким мав таки рацію.

Виступає: проф. О. І. Предко, доктор філософських наук, професор кафедри релігієзнавства КНУ імені Тараса Шевченка

Виступає: проф. І. В. Чорноморденко, доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії Київського національного університету будівництва і архітектури

На деонтологічних вимірах релігії та медицини зосередив увагу учасників конференції у своєму виступі Бучма О. В., в якому докладно висвітлив тлумачення поняття “деонтологія” Ієремією Бентамом; прослідкував її відокремлення від аксіології, історичну еволюцію від обов’язку до специфічної системи знань про належне, яка найбільш повно оформилася в межах медицини. Водночас доповідач звернув увагу присутніх на те, що розуміння деонтології як професійної етики медиків не зовсім коректне, бо деонтологія на відміну від етики не пропонує людині готові норми, вона спонукає її (людину) сформулювати власну норму, індивідуальну для кожної ситуації. Віра, надія, любов, на думку доповідача, – це і є той місток, що поєднує лікаря і пацієнта. А взаємозв’язок релігії і медицини у деонтологічних вимірах може забезпечити належне формування професійної, особистої, інформаційної, психологічної, моральної та інших складових загальної культури медика та стане надійною перешкодою професійним деформаціям медичних працівників, буде наріжним каменем творення нової філософії медицини в складних, суперечливих і непередбачуваних умовах глобалізованого суспільства.

Про філософське підґрунтя медичної теорії і практики ознайомив учасників конференції доц. Остапенко Б. І., який у своїй доповіді наголосив, що “зміна характеру медицини як фундаментальної науки та діяльності, набуття медициною статусу потужного соціального інституту та біомедичної практики вимагає нагального перегляду її філософських засад, створення нової філософії медицини та охорони здоров’я, виходячи з сучасних досягнень світової

філософської думки, філософії науки, філософської антропології, історії філософії, аксіології науки тощо”.

Переосмислюючи в екзистенціальному ключі такі поняття як “здоров’я”, “хвороба”, “життя” “буття”, “смерть”, “небуття” та їх співвідношення, доповідач доводить, що “динаміка здоров’я/хвороба – це екзистенціал, який неможливо розкласти на етіологію, патогенез, скарги і симптоми. Його сенс є трансцендентальним цілям і завданням, які ставить перед собою медична наука. Життя кожного пацієнта (як і життя лікаря) здійснюється в ситуативному горизонті. Ситуація, в якій перебуває пацієнт, – це за своєю суттю екзистенційна ситуація стояння в провіттку норми й патології, здоров’я і хвороби, загроза життю і буттю з боку смерті та небуття”.

Підсумовуючи, Остапенко Б. І., наголосив, що медицина повинна бути орієнтована на універсальні світоглядні принципи та підходи постнекласичної науки, цінності глобальної біоетики, а її дослідники та представники мають виходити на рівень філософського осмислення та обґрунтування як теоретичних та наукових, так і нормативно-правових, моральних стандартів своєї професійної діяльності.

Виступає: доц. **О. В. Бучма**, кандидат філософських наук, старший науковий співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України

Виступає: доц. **Б. І. Остапенко**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії НМАПО імені П. Л. Шупика

Значний інтерес викликала доповідь Попова А. В. про взаємозв'язок релігії та гомеопатії в історичному дискурсі. Детального висвітлення у його доповіді дістали погляди Самуїла Ганемана, який, з одного боку, був глибоко релігійною людиною, а з іншого, засновником гомеопатії. Доповідач наголосив, що у своїй “новій методі терапії” – гомеопатії, Ганеман запровадив особливий принцип призначення ліків та специфічний спосіб їх приготування. Щоб відновити здоров’я, Ганеман з допомогою нових принципів терапії та лікознавства сподівався гармонізувати “силу самовидужання”, яку в тогочасній медицині іменували віталізмом. Доповідач ознайомив делегатів з історією становлення та розвитку гомеопатії в Російській імперії та Україні, зокрема ґрунтовно охарактеризував діяльність та погляди засновника Київської гомеопатичної школи Дем’яна Володимировича Попова, який необхідною запорукою успішного лікування крім знань та таланту вважав благословення земне та провидіння Господнє.

Детальний аналіз співвідношення науки і релігії представив у своїй доповіді Ханжи В. Б. У доповіді ним доволі слушно було відзначено, що толерантність та конструктивність у складні відносини між наукою та релігією привніс В. Ф. Войно-Ясенецький, який своєю життєдіяльністю показав, наскільки перспективним і плідним може бути союз науки і релігії. Про це йдеться у процитованій доповідачем настанові свт. Луки: “одне знання може зробити нас тільки книжниками, теоретиками, гамлетами, які тільки розмірковують, але не можуть творити. одна віра, що не знає, у що вірить, що не має своїм предметом бездонного і світлого образ Бога, проявленого у Христі, – сліпа віра. Така віра може надихнути Дон-Кіхота, але ... на

боротьбу з вітряними млинами. Нам потрібні живе знання і свідомі віра, і тільки їх синтез і нерозривний зв'язок відкриють можливість творчого життя. Бо творять життя мудрі, окрилені вірою". Як підсумок, Ханжи В. Б. висловив думку, що і релігія, і наука займають свої гідні місця в історії і культурі. Протириччя, що нібито спливали між ними, нерідко виявляються надуманими. Кожна з цих культурних форм – а разом з ними і філософія, і мистецтво – відображає вічне прагнення людини до розширення свого знання про світ і поглиблення розуміння його таємниць.

Ідеалом лікаря, цілителем душі і тіла назвав В. Ф. Войно-Ясенецького у своїй доповіді Храпач В. В., ґрунтовно проаналізувавши його життєвий шлях та вклад в медицину. Доповідач докладно зупинився на принципі життя В. Ф. Войно-Ясенецького – "Я не маю права займатися тим, що мені подобається, але зобов'язаний займатися тим, що корисне для людей, які страждають"; етапах здобуття освіти майбутнім відомим хірургом, його хірургічній безкорисливості та щирості; науковій спадщині та послідовниках. Цікавим виявився для делегатів приклад наведений доповідачем зі спогадів сина В. Ф. Войно-Ясенецького Валентина про феноменальні маніпуляційні здібності батька, як хірурга: "Надзвичайно тонке відчуття дотику, очевидно, було вродженим у батька. Він, якимось, розмовляючи з нами, його дітьми, на цю тему, вирішив довести нам це "наочно". Склав десять листків тонкого білого паперу, а потім попросив давати завдання: одним помахом гострого (це було обов'язковою умовою!) скальпеля розрізати будь-яку кількість листків. Досвід виявився вельми вдалим. Ми були вражені!"

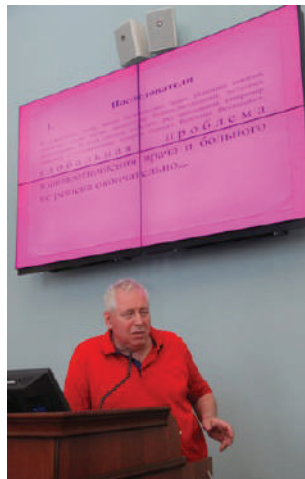
Храпач В. В. наголосив на завершенні власної доповіді, що сьогодні вже з'являються люди, які вважають за необхідне лікувати хворого не тільки скупими медикаментозними рецептами або операцією, а й зцілювати душу, допомагати духовно, що набагато складніше, втім глобальна проблема взаємин лікаря і хворого не вирішена остаточно ...

Виступає: А. В. Попов, кандидат медичних наук, Головний лікар медичного центру ТОВ "Гомеопатія від Попових"

Виступає: проф. В. Б. Ханжи, доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету

Виступає: проф. В. В. Храпач, доктор медичних наук, професор кафедри хірургії № 4 НМУ імені О. О. Богомольця

Серед аспірантів на студентів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця як найкращі були відзначені доповіді К. В. Шарай "Питання взаємодії медичного персоналу та пацієнтів в контексті традиційної релігійної медичної етики, історії та сучасних реалій", В. Г. Кравченка "Соціальні міфи у контексті науки та релігії", А. І. Біденго "Питання трансгендерності та гендерної ідентичності в сучасному медичному та релігійному дискурсі",

А. І. Владиженко “Теорія філософії серця та її практичне застосування в медицині”, А. Г. Груші “Біоетичні та релігійно-філософські аспекти сучасної психіатрії та психотерапії: до проблеми “розладнаності” внутрішнього світу людини”. Студенти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця поклали корзину з квітами до меморіальної дошки В. Ф. Войно-Ясенецького. Багато студентів виявили глибокі неординарні знання, ерудицію, високий інтелектуальний потенціал та креативні здібності на студентському секційному засіданні, за що були відзначені дипломами 1-го, 2-го та 3-го ступенів.

Вітальне слово до учасників студентської секції конференції: проф. Ф. Я. Ступак, доктор історичних наук, професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ імені О. О. Богомольця

Виступає: К. В. Шарай, студентка медичного факультету №4 НМУ імені О. О. Богомольця

Виступає: А. Г. Груша, студентка медичного факультету №4 НМУ імені О. О. Богомольця

Виступають: А. І. Владиженко та А. І. Бідений, студенти медичного факультету №4 НМУ імені О. О. Богомольця

Підбиття підсумків роботи студентської секції та вручення дипломів за найкращі доповіді.

Учасники Міжнародної науково-практичної конференції “Релігія та медицина” в плідних дискусіях, обговореннях та дебатах обговорили проблеми творчої взаємодії медицини та релігії, спираючись на новітні досягнення медичної науки. Представниками кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ імені О. О. Богомольця встановлено наукові контакти для подальшої спільної праці між українськими та закордонними фахівцями. Усі учасники конференції здобули неоціненний практичний науковий досвід живого спілкування, участі в дискусіях, дебатах, висвітленні та вирішенні злободенних проблем інтеграції релігії та медицини в сучасну інформаційну добу. На заключному пленарному засіданні гостям та делегатам було вручено сертифікати учасника конференції, почесні грамоти та подарунки.

У заключній доповіді проф. І. В. Васильєва ініціювала здійснити переклад праць В. Ф. Войно-Ясенецького на українську мову, а також щорічно проводити конференцію, присвячену пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького) 11 червня на базі кафедри філософії, біоетики та історії медицини НМУ імені О. О. Богомольця під грифом Міністерства охорони здоров'я України. Дане рішення одноголосно було підтримане делегатами конференції. У відповідності до даного рішення було повідомлено, що у червні 2020 р. заплановано проведення II Міжнародної науково-практичної конференції “Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу”, присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького).

© Ірина Васильєва, Сергій Шевченко